

всеохоплюючим, інтегративним [2]. За В. Вернадським, живі системи набувають геологічної сили і стають чинником, що задає природним процесам спрямованість та варіативність, смисл та цінність. Еволюційний процес набуває геологічного змісту, тому що творить нову геологічну силу – наукову думку соціального людства. Загальнообов’язковість та єдність наукових висновків є спільним для всього людства, вічним елементом психічного життя. Створення єдиної загальносвітової спільноти та швидкий розвиток світової культури є суттєвим внеском в людську культуру.

Протягом усього життя В.І. Вернадського супроводжував постійний інтерес до філософії, філософських питань. Філософські погляди В.І. Вернадського являють собою систему, єдиний світогляд. В його працях зв’язок природознавства і філософії був творчий, який приводив до нових філософських висновків і узагальнень. В. І. Вернадський першим зумів дати філософське осмислення нової епохи в розвитку людства. Плодотворність цього осмислення доводиться безупинно зростаючою популярністю його ідей. Учений, що стояв у джерел глобального еволюціонізму, виходив з єдиних теоретичних обґрунтувань. Це підтверджує необхідність цілісного, не фрагментарного розгляду наукової творчості вченого, його світогляду, щоб зрозуміти стрижневу ідею його філософських міркувань, той загальний принцип, що поєднує безліч його філософських ідей у єдине ціле.

Виокремлення соціально-філософського аспекту українознавчої концепції В. Вернадського свідчить про приналежність видатного мислителя до української культури, і про вагомую участь його у становленні та формуванні стратегічних напрямів розвитку української академічної науки, про його вплив на поступ всієї сучасної української культури, а також самосвідомості і моральних цінностей української людини.

Список літератури

1. В. І. Вернадський - вчений, мислитель, організатор науки / А. Г. Загородній, С. В. Волков, О. С. Онищенко, В. М. Шестопапов // Вісник Національної академії наук України. - 2013. - № 3. - С. 8-37.
2. Смолій В. Володимир Іванович Вернадський - вчений, організатор науки, політик, публіцист. Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. - К., 2013. - Вип. 18. - С. 6-11.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ САДИБИ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО НА БУТОВІЙ ГОРІ БІЛЯ С. ЯРЕСЬКИ ШИШАЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Губарь В.М.

Приазовський державний технічний університет

Відомий дослідник життя та наукової діяльності В.І. Вернадського на Полтавщині Володимир Васильович Хурса писав: «Реальність єдина: відтворювати будинок Вернадських на Бутовій горі. Фонд Вернадського

(Полтава), що має вже значну суму коштів, таку ідею підтримує. Все інше, щодо великого будівництва, звучить як «маніловщина» [1, 171].

Щодо Бутової гори під Шишаками, на якій знаходилась садиба Вернадських, – це місце унікальне за своїми природними властивостями вирізняється якимось особливим, релаксаційним фоном, наповнює життєдайною енергією. Володимир Іванович придбав у 1913 році саме цю ділянку розміром дванадцять десятин на лівому березі Псла, і збудував тут двоповерховий будинок з мезоніном на одинадцять кімнат. У роки громадянської війни будинок був зруйнований. А так як усе живе має пам'ять, то і Бутова гора сповнена духом великого мислителя та вченого. Тут же знаходяться п'ять курганів скіфського періоду. До речі, цікава природна особливість: лівий берег Псла з цього місця до Яресьок – високий, а правий – низький, що є порушенням космічно-гравітаційної закономірності, пов'язаної з центробіжними та інерційними силами обертання Земної кулі (правило Кореоліуса). Це унікальне явище, на думку вчених, створює мікроклімат, що позитивно впливає на стан людини. До речі, ще один приклад такої аномалії є у Сполучених Штатах Америки [2, 3].

Першою спробою відновлення садиби вченого через відсутність матеріалів став курсовий переддипломний проект, виконаний у 1993 році студенткою шостого курсу архітектурного факультету Полтавського інженерно-будівельного інституту Антоною Жанною під керівництвом канд. арх., доц. Губаря В.М. [3, 3].

Ескізний проект базувався на результатах знайомства з літературними джерелами, спогадах мешканців с.Яреськи про дачу Вернадських та візуальних обстеженнях території колишньої садиби. Це дало змогу створити концептуально її просторову модель, гіпотетичний образ садиби в минулому (ретроспективу).

Студентська архітектурно-археологічна експедиція у червні-серпні 1994 року провела натурні обстеження та розкопки на території садиби Вернадських.

В результаті археологічних обстежень та розкопок було встановлено історичні межі садиби, місце розташування основних будівель і споруд, їх фізичні параметри та планувальні схеми, знайдені конструктивні елементи та оздоблю-вальні матеріали, частину каналізаційного колектору, тощо.

При обстеженні околиць садиби Супруненко О.Б. виявив і позначив на геодезичній зйомці групу розораних курганів у складі п'яťох насипів скіфського часу, що потребували подальшого вивчення [4, 132-136].

На підставі цих матеріалів дипломантка Жанна Іщенко в березні – червні 1994р. виконала дипломний проект на тему: «Багатоцільовий комплекс на Бутовій горі біля села Яреськи» (керівник доц. Губарь В.М.), де вперше було обґрунтовано структуру комплексу.

Складовими частинами цього комплексу стали: історико-музейна зона: садиба-музей В.І Вернадського (будинок-музей вченого та музей народної архітектури і побуту); науково-освітня зона з екологічним стаціонаром Академії наук та Українською екологічною школою; рекреаційно-

туристичний блок; ярмарково-виставкова зона під відкритим небом сезонної дії; торгівельно-промисловий блок.

Однією із родзинок проекту Іщенко Ж.І. стала екологічна стежина, яка задумана автором у вигляді кільцевого маршруту, оснащеного інформаційними стендами та малими архітектурними формами [5, 38-39].

Протягом 1994-2000 років під керівництвом доцента Губаря В.М. розроблено 4 дипломних проекти з відновлення садиби В.І.Вернадського та створення на її основі багатоцільового комплексу (Корабльов Р.М., 1995; Мікушкін А.В., 1996; Сирота Н.О. і Сирота О.І., 1998), в тому числі дипломний проект відновлення інтер'єрів дачі академіка (Ющенко Т.М., 2000) [6, 20-122].

Вище перелічені дипломні проекти дозволили узагальнити всі матеріали в наукових публікаціях, а проектантам Фонду розробити достовірну реставраційну реконструкцію садиби В.І. Вернадського в цілому та реставраційну рекомпозицію будівлі дачі зокрема, які були схвалені комісією НАН України 12 березня 2001 року.

До наступних ювілейних дат вченого, проекти Фонду вдосконалювались, але через відсутності політичної волі влади та обмеженого фінансування так і не були реалізовані [7, 66-81; 8, 96-116; 9, 50-65; 10, 25-29; 11, 5-17].

На нараді 27 квітня 2011 року під головуванням заступника голови Полтавської обласної державної адміністрації Пархоменка О.В. за участю всіх осіб, дотичних до вирішення проблеми практичного відновлення садиби вченого на Бутовій горі, було заслухано доповідь Губаря В.М. з ілюстрацією архітектурно-планувальної частини проекту, де йшлося про відновлення всієї садиби в три етапи (1-ий – відновлення будівлі дачі з облаштуванням в ній музею з 3-х кімнат, мікротелю на 10 осіб, екологічного стаціонару НАН України, обідньої зони; на 2-му етапі – побудова садиби наглядача, і на 3-му – створення всього багатоцільового комплексу з наданням чисто музейної функції будинку–дачі вченого згідно концепції Фонду).

У травні 2012 року на свої чергові ініціативи (лист №1 від 20.03.2012р.) Фонд отримав лист-відповідь від нового начальника Управління культури та туризму Фасія Г.І. про те, що «через брак коштів в обласному бюджеті відтворення маєтку В.І. Вернадського на Бутовій горі у Шишацькому районі не є першочерговим завданням у підготовці області до відзначення 150-річчя народження академіка». Чиновник, готуючи цю відповідь, дещо лукавив, бо як стало відомо пізніше, він особисто приймав участь у робочій нараді з розгляду проектної пропозиції щодо відновлення будинку-дачі вченого (автори арх. Іщенко Ж.І. - одна із засновників Благодійного фонду В.І. Вернадського і співавтор першої проектної пропозиції по даній тематиці; арх. Конюк А.Є. – старший викладач Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка).

Більше того, проектна пропозиція розглядалася не як альтернативна існуючим проектам, а була презентована доповідачем, як піонерна розробка

на пустому місці при обмеженій кількості наукових, археологічних та архітектурних розвідок, що не відповідає дійсності.

Дещо пізніше ця інформація просочилася в пресу. Так, журналіст Ярослав Проць в статті «Закулісні ігри навколо імені Вернадського» з цього приводу писав, що: «Подібна практика крутійства при відновленні історичних об'єктів останнім часом стала поганою традицією в проектній діяльності полтавських архітекторів... І, нарешті, чи не головне запитання, на яке потрібно дати відповідь. Якщо інша проектна пропозиція, що виникла так несподівано і дуже припала до вподоби представникам влади нашої області, і якщо це не банальний плагіат, то чому напередодні ювілею не розглядали обидва варіанти можливого відновлення садиби Вернадських на Бутовій горі?» [12, 2].

Підсумовуючи вищевикладене, приходимо до висновку, що дана будівля має дуже мало спільного із історичним об'єктом, крім контурів плану, і потребує вдосконалення планувальних та фасадних рішень. В протилежному випадку це буде «новодел», розташований на місці колишньої будівлі дачі, що не відповідає історичній правді, директивним державним документам, 20-річним очікуванням полтавської громади та українського суспільства в цілому.

Останньою проектною розробкою Фонду став проект коригування генплану забудови Бутової гори (арх. Губарь В.М., Губарь Т.В., червень-вересень, 2014), як альтернативний проекту, презентованому на відкритті монументу В.І. Вернадському 29 квітня 2011 року проектантами СПКБ ПНТУ імені Юрія Кондратюка.

Необхідність розробки проекту коригування генплану з урахуванням місця розташування побудованого монумента вченому виникла на противагу загрозі забудові відкритого простору заповідної території зі скіфськими курганами орендаторами.

Концепція забудови Бутової гори проектантів Фонду корінним чином відрізняється від прагматичних підходів попередників і полягає в поетапному відновленні історичної садиби вченого та створенні на її основі (в близькій чи далекій перспективі) багатоцільового комплексу.

Філософія цього проекту полягає в тому, щоб задіяти духовний, історичний, природний потенціал, унікальні можливості Бутової гори для включення Полтавщини в екологічний рух України, у всесвітній екологічний рух, у тому числі в напрямку рішення Конференції ООН «Порядок денний на 21 ст.» (Ріо-де-Жанейро, 1992), де використано вчення Вернадського про біосферу при переході її до ноосфери як основу концепції сталого розвитку людства.

Виходячи із політико-економічної та епідеміологічної ситуації, яка сталася в Україні, маючи гіркий досвід реалізації цього проекту протягом останніх 25 років висловлюємо песимістичний прогноз на ближню перспективу відносно реалізації основних положень, закладених в останніх проектних розробках Фонду, а саме: І черга будівництва – до 12.03. 2023 року

(160-річчя від Дні народження вченого) – відновлення будівлі дачі; II черга будівництва – до 12.03. 2028 року (165-річчя від Дні народження вченого).

Решта етапів будівництва носять орієнтовний характер, але стратегічно визначають кінцевий результат – «Легенду» Бутової гори та наступність в її забудові. Це фактично є творчим заповітом Благодійного фонду, який припинив своє існування у 2019 році.

На генеральному плані чітко виділені чотири черги будівництва та чотири основні функціональні зони: музейно-заповідна (садиба вченого, кургани, пам'ятний знак та монумент академіку); науково-рекреаційна з екологічною стежиною, науково-дослідницьким полем та житлом для наукових співробітників і, окремо, кемпінги для туристів; ярмарково-виставкова зона сезонної дії; торгівельно-промислова (народні промисли та міні-виробництво).

Весь комплекс забезпечений стоянками гостьового автотранспорту, зручними проїздами з розворот ними майданчиками.

Принцип забудови: малоповерхова, розосереджена по периметру ділянки з незабудованою партерною серединою. Поєднані регулярне та нерегулярне планування території.

В просторовій побудові виділяється три основних та дві-три додаткові композиційні вісі. Перша із головних: млин з вітряком, монумент вченому, пам'ятний знак вченому, альтанка; друга – будівля дачі, монумент, універсальне співоче поле; третя – науково-рекреаційний комплекс, партерна алея з малими архітектурними формами, млин; четверта – млин торгівельні ряди, ярмарковий майданчик.

Другорядні композиційні вісі поєднують прогулянкові алеї, доріжки, спортивні майданчики та окремі майданчики для відпочинку.

Домінантами (головними елементами) в панорамі Бутової гори будуть: будинок-музей вченого, млин з вітряком, науково-рекреаційний комплекс та універсальне співоче поле.

Першочергові завдання майбутнім правонаступникам Фонду у реалізації цього проекту:

- 1) перепрофілізація земельної ділянки історичної садиби, що належить Миргородському лісовому фонду під музейну функцію;
- 2) археологічні розкопки курганів скіфської пори та їх музеєфікація;
- 3) суцільні археологічні розкопки зовнішнього периметру залишків фундаментів будинку дачі Вернадського;
- 4) завершення розділів проекту Фонду (фундаменти, освітлення, опалення, кошторис в діючих цінах);
- 5) визначення інвесторів, замовників та виконавців.

Список літератури

1. Хурса В. Вернадський у Шишаках / РВЦКП «Екотур», «Полтавський літератор», Полтава-Шишаки, 2008. - С.171.
2. Треніч С. 150 років академіку Вернадському: велич події на тлі нерозв'язаних проблем // Газета «Вечірня Полтава». - №49 від 5 грудня 2002 р.

3. Тур В. Мрії про Бутову гору // Громадсько–політична газета Шашацького району «Сільське життя», - №44 (622), субота 5 червня 1993 р. - С.3.
4. Губарь В.М. Іщенко Ж.І. Про відновлення садиби В.І. Вернадського на Бутовій горі (розкопки будинку початку ХХ століття) // Полтавський археологічний збірник №3. - Полтава. - ОДГВ Полтавський літератор, 1995. - С.132-136.
5. Губарь В.М. Українська екологічна школа в структурі комплексу музею-заповідника В.І.Вернадського на Полтавщині // Імідж сучасного педагога. - №4-5 (8-9), 2000. - С.38-39.
6. Ющенко Т.Н. Формирование интерьеров научно-просветительского центра в структуре музея В.И. Вернадского на Полтавщине // ПОСТМЕТОДИКА. - №56 (37-38), 2001. – С.120-122.
7. Губарь В. М. Концепція формування просторово-предметного середовища музею-заповідника В.І. Вернадського на Полтавщині // Науково-технічний збірник «Технічна естетика і дизайн». Випуск 3-4, Київ, 2004. - С. 66-81.
8. Губарь В. М. Формування раціональної рекреаційної системи та деякі аспекти реставраційної реконструкції архітектурних об'єктів // Науково-технічний збірник «Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво». Випуск 6. - Полтава, 2009. - С. 96-116.
9. Губарь В.М., Губарь Т.В. Сучасні підходи до реставраційної реконструкції історико–культурних об'єктів як складових індустрії туризму та відпочинку регіону // Науково-технічний збірник «Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво». - Випуск 10. – Полтава, 2013. - С. 50-65.
10. Губарь В.М. Научно историческая достоверность реставрационной рекомпозиции дачи Вернадских на Полтавщине // Теорія і практика матеріально-художньої культури. – Харків: ХДАДМ, 2013. – С. 25-29.
11. Губарь В.М., Губарь Т.В. До питання визначення структури центрів регіональної рекреаційної системи // Екологія плюс. - №3 (48), 2015. – С.5-17.
12. Проць Я. Закулісні ігри навколо імені Вернадського // «Нова година» №36 (154) від 11.09.-17.09. 2013 - С. 2.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В МЕЖАХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Гуляєв О.В., Школяр С.П.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Оцінка ефективності реалізації будівельних проєктів в межах регіональних програм розвитку проводиться з точки зору задоволення потреб замовника. Виходячи з цього необхідним є виконання передпроєктних робіт, які включають проведення аналізу економічних основ передпроєктних пропозицій з визначенням їх обсягу на різних етапах. Такі роботи включають